

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศอินเดียเป็นดินแดนต้นกำเนิดของศาสนาหลายศาสนา และอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติไม่แพ้ใครได้อย่างน่าพิศวงแม้จะมีเหตุการณ์รุนแรงอยู่บ้างเป็นพักๆแต่ก็นับว่าเล็กน้อยมากเมื่อเทียบกับพลเมืองที่มีอยู่และเหตุการณ์ในประเทศเล็กประเทศน้อยอื่นๆ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของอินเดียที่มีความเชื่อและศรัทธาทางศาสนาเป็นพลังในการต่อสู้เป็นที่รู้จักกันดีทั่วโลก และเป็นต้นแบบของการต่อสู้ทางการเมืองที่ถูกนำไปใช้ในหลายประเทศ มหาบุรุษที่ได้รับการเคารพนับถือไปทั่วโลกที่เป็นผู้เริ่มต้นนำหลักการทางศาสนามาใช้ในการต่อสู้ทางการเมือง ทำให้การกอบกู้เอกราช ขับไล่อังกฤษภายใต้ ได้รับความสำเร็จได้ใช้ความเชื่อทางศาสนาเป็นเครื่องสร้างสำนึก และผลักดันการเคลื่อนไหวทางการเมืองของมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นบุคคลสำคัญในฐานะนักการเมืองและนักปรัชญาของโลก ความคิดของท่านมีอิทธิพลมากต่อโลกปัจจุบัน

เมื่อกล่าวถึง โมहनทาส การามจันทร์ คานธี หรือ มหาตมะ คานธี^๑ ผู้นำทางความคิดและวิญญาณ นำพาชาวอินเดียเรียกร้องเอกราชกลับคืนมาจากประเทศอังกฤษได้ หากมีการศึกษาน่าจะเป็นประโยชน์ที่จะศึกษาถึงวิธีการที่ได้ใช้จนประสบความสำเร็จโดยไม่เกิดการนองเลือดขึ้นในประเทศอินเดีย ซึ่งเขาไม่ใช่คนร่ำรวยและมีทรัพย์สินไม่ถึง ๓ ดอลลาร์ เมื่อเขาตายแต่เขาก็เป็นคน คนเดียวกับที่อัจฉริยะของโลก อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์เคยกล่าวไว้ว่า “คนรุ่นอนาคตจะไม่มีทางเชื่อเลยว่า มีคนแบบนี้จริงอยู่บนโลกมนุษย์นี้” มาร์ติน ลูเธอร์คิง ยกย่องเขา

^๑ มหา=ผู้ยิ่งใหญ่ + อาตมา=จิตใจ มหาตมะ จึงแปลว่า ผู้มีจิตใจที่ยิ่งใหญ่เป็นคำ ที่ชาวอินเดียใช้เรียกยกย่องคานธี

ว่า “พระเยซูเจ้ามอบคำสอนแก่ข้าพเจ้า คานธีเป็นผู้มอบพิธีการ” อหิงสาเป็นแนวความคิดนำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหามหาสงครามและความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม^๒ มนุษย์เป็นสัตว์สังคม การที่อยู่ร่วมกันก็ย่อมมีการประพฤติปฏิบัติต่อกันและกัน รวมทั้งมนุษย์แต่ละคนย่อมมีแนวปฏิบัติของตนเองว่า จะกระทำอะไร อย่างไร ด้วยเหตุผลอะไร โดยธรรมชาติมนุษย์มีแนวโน้มที่จะไฝหาความสุข ความสบาย หลีกหนีความทุกข์ยาก ความลำบาก และโดยธรรมชาติมนุษย์อาจจะปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเลวร้ายหรืออย่างเอารัดเอาเปรียบ หากว่าตนเองจะได้รับประโยชน์หรือความสุขความสบายเป็นเครื่องตอบแทน

สังคมปัจจุบันนี้ พฤติกรรมและอารมณ์ของบุคคลในสังคมมีปัญหาขั้นรุนแรง เพราะขาดการพัฒนาทางด้านพฤติกรรม ทางด้านร่างกาย และจิตใจ พฤติกรรมยังเป็นผลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมมาโดยแต่ละคนไม่อาจจะเลือกสิ่งแวดล้อมของตนได้ พฤติกรรม จึงมีทั้งที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับ เช่น ปัญหาพิษสุราเรื้อรัง สิ่งเสพติด การฆ่าคน^๓ เป็นต้น อย่างไรก็ตามถ้าเราได้ดูข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ ฟังจากวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งมักจะพบเรื่องวุ่นวายนานัปการและในโลกปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ศาสนานั้นมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก พฤติกรรมทางศาสนาเป็นองค์ประกอบภายในโครงสร้างพฤติกรรมที่สามารถกำหนดรูปแบบทางการแสดงออกต่างๆของมนุษย์ได้ เช่น ความเชื่อ ความศรัทธา ค่านิยม^๔ อันเป็นวิถีที่มนุษย์ยึดถือปฏิบัติอยู่ในสังคมเหล่านี้มีบทบาท

^๒ วัชกรกาญจน์ ประเสริฐลาภ, “แนวความคิดเรื่องสัตยาเคราะห์ของมหาตมะ คานธีในการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๔), หน้า ๑.

^๓ สุพัทธา สุภาพ, *ปัญหาสังคม*, พิมพ์ครั้งที่ ๒๐, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓.

^๔ วาริญา ภาวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม, *จิตวิทยาพุทธศาสนา*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ชีววิวัฒน์, ๒๕๔๕), หน้า ๑-๒.

ต่อการแสดงออกที่เป็นปฏิริยาตอบสนองให้เกิดการสร้างสรรค์อื่นๆ การเรียนรู้ ความรู้สึกนึกคิด การตัดสินใจแม้แต่การเสริมสร้างในการเลือกสมาชิกในสังคม

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจและมีแนวคิดในเรื่องแนวคิดอหิงสาของมหาตมะ คานธี นั้นมีความสำคัญอย่างไร และแนวคิดในเรื่องเมตตาในพุทธปรัชญาเถรวาทมีความสำคัญอย่างไร การศึกษาวิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาวิเคราะห์แนวคิด เพื่อเพิ่มความรู้ ความคิด ความเข้าใจ จะได้มีโอกาสนำเสนอแนวคิดเรื่องอหิงสาและเรื่องเมตตาในพุทธศาสนาสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องอหิงสาของมหาตมะ คานธี

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักเมตตาในพุทธปรัชญา

๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอหิงสาของมหาตมะ คานธีกับหลักเมตตา

ในพุทธปรัชญา

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ แนวคิดเรื่องอหิงสาของมหาตมะ คานธี เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ หลักเมตตาในพุทธปรัชญา เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ข้อความเหมือนและความแตกต่างของแนวคิดเรื่องอหิงสามหาตมะ

คานธีกับหลักเมตตาในพุทธปรัชญามีอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้แก่ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องอหิงสาของมหาตมะ คานธี (๒) เพื่อศึกษาหลักเมตตาในพุทธปรัชญา (๓) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอหิงสาของมหาตมะ คานธีกับหลักเมตตาในพุทธปรัชญา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเอกสาร

๑.๔.๒.๑ เอกสารข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

๑.๔.๒.๒ เอกสารข้อมูลชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร ตำราวิชาการ อินเทอร์เน็ต บทความต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องอหิงสาของมหาตมะ คานธี กับหลักเมตตาในพุทธปรัชญา

๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยของงานวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

อหิงสา หมายถึงความจริงหรือคุณธรรมในตัวของผู้คนจะถูกลูกให้ดีขึ้นในจิตสำนึก และไม่ว่ามิตรหรือศัตรูก็จะกลายเป็นบุคคลที่รักความจริงและความเป็นธรรม

เมตตา หมายถึงความรัก ความปรารถนาดี ตลอดถึงความไม่พยาบาทปองร้ายซึ่งกันและกัน

๑.๖. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องอหิงสากับหลักเมตตาในพุทธปรัชญาเกี่ยวกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๑.๖.๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้อธิบายในพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ เอาไว้ว่า เมตตาหรือความมีมิตรไมตรี มีน้ำใจปรารถนาดี ต้องการให้เขามีความสุข ซึ่งหมายถึง ปรารถนาดีต่อผู้อื่นที่เราเกี่ยวข้อง ขยายออกไปจนถึงความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ ตลอดถึงสังคมโลก เมตตาเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ต้องมี ซึ่งในยามปกติ คือเมื่อ คนอื่นเขาอยู่กันปกติเราก็มีความปรารถนาดีคิดหาทางสร้างสรรค์ความสุขความเจริญให้แก่เขาเรื่อยไป^๕

๑.๖.๒ ธงไชย พรหมปก อธิบายในหนังสือมหาตมะ คานธีนักสู้ฮิงสา ได้กล่าวว่า อหิงสา คือ การละเว้นจากการประทุษร้ายสิ่งมีชีวิตทั้งปวง อหิงสาเป็นแนวคิดหลักของศาสนาเซนที่พัฒนาขึ้นในอินเดียในช่วงเวลาเดียวกับศาสนาพุทธ ซึ่งมีอิทธิพลต่อมหาตมะ - คานธี และชาวคุชราต ผู้ปฏิบัติในหลักศาสนาเซนจะถูกผูกมัดด้วยคำสาบาน เช่นการไม่ทำลายสิ่งมีชีวิตทุกชนิด หลีกเลี่ยงการพูดปดหลอกลวง การไม่ลักขโมย การข่มความต้องการทางเพศ และไม่ยึดติดกับทรัพย์สินอหิงสาถือเป็นคำสาบานในข้อแรกและเป็นคำสาบานที่ต้องเข้มงวดที่สุด^๖

๑.๖.๓ ธนู แก้วโสภาส อธิบายในหนังสือปรัชญาเอกเอเชีย ปรัชญาเพื่อชีวิตได้กล่าวว่า สัตย์ หรือ สัจจะ คือ การไม่หลอกลวงไม่ว่าประการใด ต้องมีความซื่อสัตย์ทั้งกาย วาจา ใจ ไม่พูดเท็จต้องมีความจริงใจ สัตย์นี้เองเป็นที่มาของหลักการสัตยาเคราะห์ของมหาตมะ คานธี ความมีสัจจะหรือสัตย์ในศาสนาเซน กำหนดไว้ว่าให้พูดในสิ่งที่เป็นแต่ความจริงเท่านั้น และการพูดต้องเกิดแต่ความริ้นรมย์ ไม่ก่อให้เกิดโทษ หากพูดความจริงแล้วทำให้

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๘. (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๘๑.

^๖ ธงไชย พรหมปก, มหาตมะ คานธีนักสู้ฮิงสา, (กรุงเทพมหานคร : ต้นธรรม, ๒๕๓๗), หน้า ๑๓๗.

ชีวิตอื่นรวมทั้งชีวิตคนหรือสัตว์ต้องสูญเสียไป การพูดเช่นนั้นเป็นเรื่องที่สมควรได้รับการตำหนิ ดังนั้น หลักการเรื่อง “สัตย์” จึงต้องนำมาใช้เฉพาะเมื่อตรงกับหลัก “อหิงสา” เท่านั้น^๗

๑.๖.๔ จานงค์ อภิวัฒน์สิทธิ์ อธิบายในหนังสือประวัติและแนวคิดทางสังคมได้กล่าวว่าวิถีทางที่จะนำไปสู่การบรรลุสัจจะได้ต้องอาศัยหลักการของอหิงสาซึ่งอหิงสาเป็นสิ่งที่ครอบคลุมถึงศีลธรรม และเน้นในเรื่องความรัก เมตตา การให้อภัย ไม่เห็นแก่ตัว รวมถึงการละเว้นจากการฆ่า การไม่ทำร้ายทั้งกาย วาจา และใจ^๘

๑.๖.๕ พระมหาบุญเรือน ปภังกร (พิลาพันธุ์) ^๙ได้อธิบายเนื้อหาไว้ในการศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องเมตตาในพุทธปรัชญาเถรวาท ไว้ว่า เมตตาเป็นหลักธรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนากล่าวคือ ในระดับพื้นฐาน เมตตาเป็นหลักธรรมที่จะให้คนทั้งหลายเอื้อเพื่อซึ่งกันและกันไม่ทำลาย ไม่เบียดเบียนกัน ยังคนทั้งหลายให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นแก่ชาวโลกในระดับกลาง เมตตาเป็นคุณธรรมที่ช่วยพัฒนาจิตให้สะอาดบริสุทธิ์ ลดกิเลส ลดปัญหา ขจัดความทุกข์ให้เบาบางมีความเห็นแก่ตัวน้อยลง ยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นทั้งแก่ตนเองและสังคมส่วนรวมในระดับสูง เมตตาเป็นคุณธรรมที่ยังบุคคลให้หมดตัวตน หมดกิเลส หมดปัญหา ไม่มีอาสวะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในจิตใจ เป็นเมตตาที่สะอาดบริสุทธิ์ไม่มีผู้ให้และผู้รับ หมายถึงการบรรลุพระนิพพาน เป็นเมตตาของพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลาย

^๗ หนูแก้ว โอภาส, **ปรัชญาเอกเอเชีย ปรัชญาเพื่อชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : บางกอกบล๊อค. ๒๕๓๖), หน้า ๖๐.

^๘ จานงค์ อภิวัฒน์สิทธิ์, **ประวัติและแนวคิดทางสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๑๘๖ – ๑๘๘.

^๙ พระมหาบุญเรือน ปภังกร (พิลาพันธุ์), “การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องเมตตาในพุทธปรัชญาเถรวาท”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๘๗.

๑.๖.๖. ฟั่น ดอกบัว อธิบายในหนังสือศาสนาเปรียบเทียบได้กล่าวว่า อหิงสา คือ การไม่ทำลายสิ่งมีชีวิต รวมทั้งการไม่เบียดเบียนคนหรือสัตว์ให้ได้รับความทุกข์ทรมานทั้งด้านกาย วาจาและใจ อหิงสาเป็นเรื่องของความรักและความกรุณาต่อสิ่งมีชีวิตทั้งปวง อหิงสา มีความหมายตรงข้ามกับ หิงสา แนวความคิดของอหิงสานั้นว่าเพียงแต่การคิดจะทำร้ายผู้อื่น ก็ถือเป็นบาปหนักพอๆกับการลงมือทำร้าย หลักจริยธรรมอหิงสาของศาสนาเซน มีได้เพียงแค่ กำหนดการทำร้ายชีวิตผู้อื่นด้วยกาย วาจา ใจเท่านั้น แต่อหิงสาในศาสนาเซนยังห้ามไม่ให้ทำร้ายชีวิตผู้อื่นทางอ้อม ดังนั้นปรัชญาเซนจึงกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติไว้ ๓ รูปแบบ คือ การไม่ทำร้ายชีวิตผู้อื่นโดยตรง การไม่ทำร้ายชีวิตผู้อื่นทางอ้อม และการไม่ประพฤตินิสัยชั่วร้ายต่อผู้อื่น อหิงสาจึมนับว่าเป็นยอดของศีลธรรมในศาสนาเซน^{๑๐}

๑.๖.๗. มหาตมะ คานธี อธิบายในหนังสือข้าพเจ้าทดลองความจริง อัตชีวประวัติของมหาตมะคานธี. ได้กล่าวว่าบทบาททางการเมืองที่สำคัญของมหาตมะ คานธี คือ การเรียกร้องเอกราชจากประเทศอังกฤษ โดยท่านได้ก่อตั้งพรรคคองเกรสซึ่งเป็นการรวมตัวของประชาชนอินเดียในการเรียกร้องเอกราช มีการใช้สัญลักษณ์ทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อสื่อสารกัน และเน้นการทำความดี มีศีลธรรม ไม่เห็นแก่ตัว คุณลักษณะพิเศษของมหาตมะ คานธีอยู่ที่ความสามารถในการทำให้กระแสของการต่อสู้เพื่อเอกราชเป็นกระแสแห่งการตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐ ผู้มีเสรีภาพที่ดีต้องให้ความตระหนักถึงสถานะบุคคลในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สังคม และรัฐผู้มีเสรีภาพที่ดีต้องดำรงตนภายใต้ สัจจะ และสัตยาเคราะห์^{๑๑}

^{๑๐} ฟั่น ดอกบัว, ศาสนาเปรียบเทียบ, (กรุงเทพมหานคร : ศิลปบรรณาการ, ๒๕๓๙), หน้า ๑๒๗.

^{๑๑} มหาตมะ คานธี, ข้าพเจ้าทดลองความจริง อัตชีวประวัติของมหาตมะคานธี, แปลจาก The Story of My Experiments with Truth, แปลโดยกรุณา-เรืองอุไร กุศลาสัย. พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๘), หน้า ๗๔๑.

๑.๖.๘. วังกาญจน์ ประเสริฐลาภ อธิบายวิทยานิพนธ์เรื่องแนวความคิดเรื่อง สัตยาเคราะห์ของมหาตมะ คานธีในการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี อหิงสาสำหรับมหาตมะ คานธี มีความหมายทั้งด้านบวกและด้านลบอหิงสาในด้านบวก หมายถึง ความรัก ความเมตตา เสียสละ และการให้อภัยพร้อมที่จะยอมรับความเจ็บปวด เพราะศัตรูที่แท้จริงมิใช่ผู้กระทำผิด แต่ได้แก่อำนาจของความผิดความชั่วร้ายซึ่งอยู่ในตัว ทุกคนมักบ้างน้อยบ้าง ศัตรูภายนอกนั้น กำจัดได้ง่าย แต่ศัตรูภายในกำจัดได้ยาก เราควรปฏิบัติต่อศัตรู ด้วยความรัก ความเมตตา ต่อสู้ และพยายามเป็นนายกับศัตรูภายในเช่น กิเลส เป็นต้น^{๑๒}

๑.๖.๙ ฉวีวรรณ เสร็จกิจ วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์ ราชวิทยาลัย ได้วิจัยเรื่อง ลักษณะมนุษยนิยมในความคิดของมหาตมะ คานธี สรุปความได้ว่า ความคิดของมหาตมะ คานธี ในแง่มนุษยนิยมอาจนำมาใช้ในการพิจารณาร่วมกับความคิดร่วมสมัยเกี่ยวกับปัญหาสังคมปัจจุบันได้ ปัญหาสังคมที่สำคัญที่สุด คือ การที่ปัจเจกชนในสังคม ละเลยการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม มีการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว มากกว่าการตกลงโดยสันติวิธี ปรากฏการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดความทุกข์แก่มนุษยชาติมากกว่า ความสุข มหาตมะ คานธี เป็นมนุษยนิยมที่เด่นมากในการนำศาสนาและจริยธรรมฮินดูมา ประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอันเดียวที่ต้องการเป็นอิสระจากอำนาจปกครองของอังกฤษ นอกจากนั้นยังพบว่า มหาตมะ คานธี ได้นำศาสนาเป็นกรอบในการให้คุณค่าและความหมาย ในทางชีวิตของมนุษย์ แม้ว่าในความคิดของท่าน ท่านจะแบ่งสัจจะหรือสิ่งสูงสุดเป็น ๒ ระดับ คือ สัมพัทธสัจและปรมาตสัจโดยพื้นฐานความคิดยังเห็นว่าปัจเจกบุคคลสามารถพัฒนา ศีลธรรมด้วยลักษณะสำคัญของมนุษย์อีกประการหนึ่ง คือ ความเชื่อถือในเอกภาพของชะตา กรรมร่วมกันของมนุษย์ และศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นเพื่อบรรลุเป้าหมายการเป็น

^{๑๒} วังกาญจน์ ประเสริฐลาภ, “แนวความคิดเรื่องสัตยาเคราะห์ของมหาตมะ คานธีในการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๔), หน้า ๖๐.

มนุษย์ คุณค่าของมหาตมะ คานธี กับความคิดนักปรัชญาอื่น ในระดับสากลซึ่งเปิดกว้างทาง การศึกษาค้นคว้า ระบบคานธีวิทยาในแนวทางใหม่ๆ นอกจากนั้นผู้วิจัยยังเชื่อว่าแนว ทางแก้ไขปัญหาที่มหาตมะ คานธี เสนอนั้นกลายเป็นแนวทางแก้ปัญหาสากลด้วย^{๑๓}

๑.๖.๑๐ ขวลิ ไชยธีระพันธุ์^{๑๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องอหิงสาในความคิดของ มหาตมะ คานธี สรุปความได้ว่า มหาตมะ คานธี ให้ความสำคัญต่อสัตยะโดยถือเสมือน เป็นพระเจ้า ในฐานะสัตยะเป็นแก่นศีลธรรม มนุษย์เป็นตัวแทนทางศีลธรรมที่แสวงหาสัตยะ ในทางปฏิบัติมหาตมะ คานธี ยึดหลักอหิงสาในเชิงปฏิฐาน อหิงสາหมายถึงความยิ่งใหญ่ เจริญสุทธานหมายถึงการไม่ทำร้ายสิ่งมีชีวิตโดยทางกายและใจ สัตยะและอหิงสาเหมือนด้าน ๒ ด้าน ของเหรียญเดียวกัน กล่าวคือ อหิงสาเป็นวิธีการ ส่วนสัตยะเป็นจุดหมายสุดท้าย จากพื้นฐานดังกล่าว มหาตมะ คานธี นำหลักอหิงสามาใช้ทางการเมืองและสังคม

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจและมีแนวคิดที่จะการศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดของ มหาตมะ คานธี กับหลักพุทธธรรม ว่าด้วยเรื่องของเมตตาในพุทธศาสนา ว่าเป็นสิ่งอันเดียวกัน หรือไม่ หากการศึกษาเสร็จสมบูรณ์จะทำให้ทราบความเหมือนและความต่างกันและเป็นองค์ ความรู้ใหม่ที่สนใจในการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

๑.๗. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนใน การวิจัยดังต่อไปนี้

^{๑๓} ฉวีวรรณ เสร็จกิจ, ลักษณะมนุษยนิยมในความคิดมหาตมะ คานธี, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์ มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๗๘-๘๑.

^{๑๔} ขวลิ ไชยธีระพันธุ์, อหิงสาในความคิดของมหาตมะ คานธี, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ๙๐-๙๔.

๑.๗.๑ ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

๑.๗.๒ ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจาก เอกสารข้อมูลชั้นทุติยภูมิ ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ข้อมูลทั้งที่เป็นหนังสือ คือ พระไตรปิฎก งานวิจัย ตำราวิชาการ บทความต่างๆ ค้นหาจากอินเทอร์เน็ต ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องอหิงสาของมหาตมะ คานธีกับหลักเมตตาในพุทธปรัชญา

๑.๗.๓ จัดกระทำข้อมูลเป็นการจัดเอกสารให้เป็นหมวดหมู่ที่สืบค้นจากเอกสาร ปฐมภูมิและเอกสารชั้นทุติยภูมิเพื่อตอบตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๗.๔ วิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูลตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๗.๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๑.๗.๖ นำเสนอผลการวิจัยโดยพรรณาวิเคราะห์

๑.๘. ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบและเข้าใจแนวคิดเรื่องอหิงสาของมหาตมะ คานธี

๑.๘.๒ ทำให้ทราบและเข้าใจหลักเมตตาในพุทธปรัชญา

๑.๘.๓ ทำให้ทราบและเข้าใจความเหมือนและความแตกต่างแนวคิดเรื่องอหิงสาของมหาตมะ คานธีกับหลักเมตตาในพุทธปรัชญา